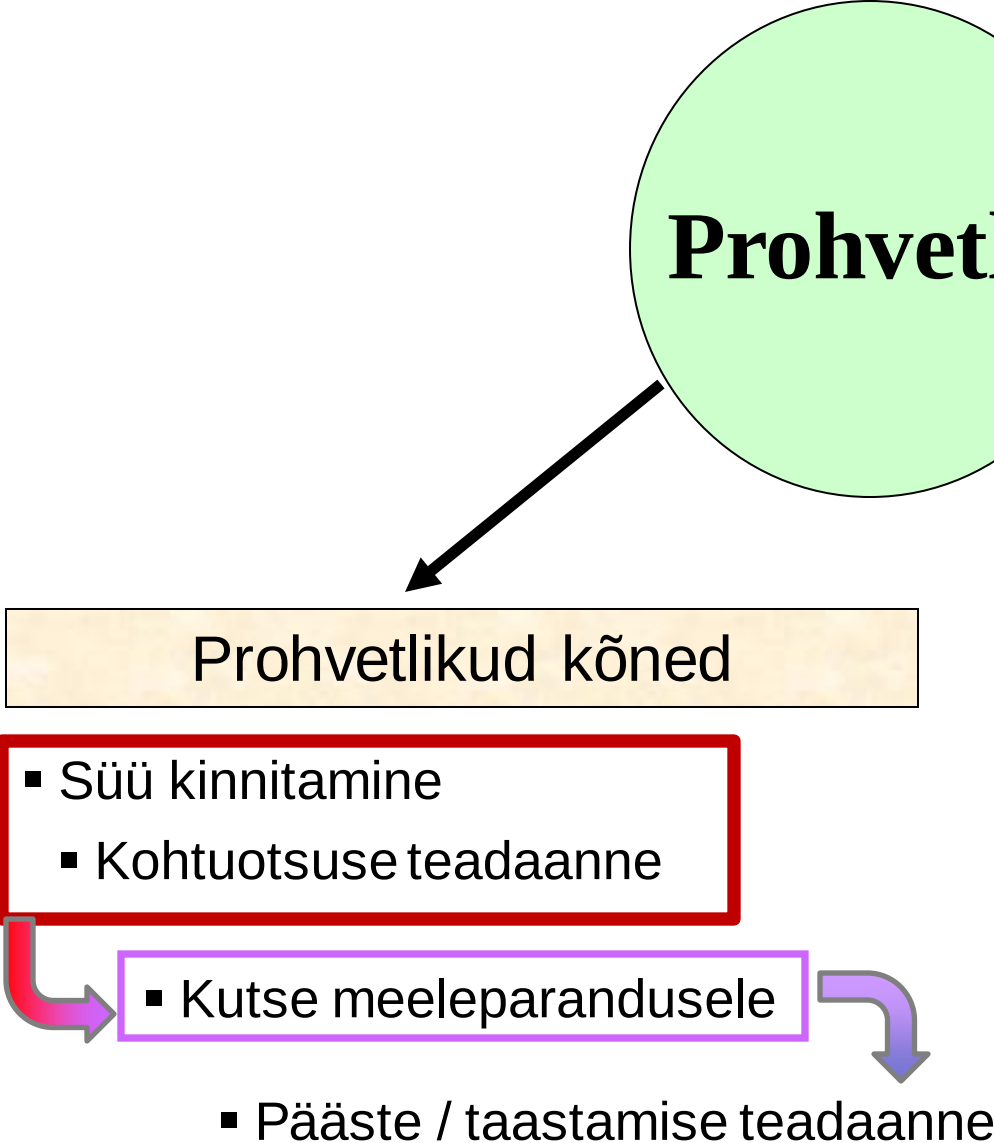

Vana Testamendi prohvetliku kirjanduse kirjanduslikud vormid (žanrid)

Prohvetlus


```
graph TD; A((Prohvetlus)) --> B[Prohvetlikud kõned]; B --> C[Süü kinnitamine<br/>Kohtuotsuse teadaanne]; C --> D[Kutse meeleparandusele]; D --> E[Pääste / taastamise teadaanne];
```

Prohvetlikud kõned

- Süü kinnitamine
- Kohtuotsuse teadaanne

- Kutse meeleparandusele

- Pääste / taastamise teadaanne

“Meeleparanduse kutse” kirjanduslik vorm

1) Veenmine meelt parandada	♦ Grammatiline vorm: imperatiiv (käsk) ♦ “Tagasi pöörduma” = heebrea k. שׁוּב √ (šūb)
2) Motivatsioon (põhjused, miks nad peaksid veenmist kuulda võtma)	(a) Nende valiku tagajärjed tulevikus (a.1) Tõotus sellest, mida Jumal teeb, <i>kui</i> nad meelt parandavad (kuulda võtmise positiivsed tagajärjed) (a.2) Hoiatus sellest, mida Jumal teeb, <i>kui</i> nad <i>ei</i> paranda meelt (mitte kuulda võtmise negatiivsed tagajärjed)
	(b) Jumala karakter (positiivne jumalik headus, mis peaks motiveerima meelt parandada)

Kutsed meelt parandada Jeremija raamatus

Jeremija

3:12-13

3:14-19

3:22a

4:1-2

4:3-4

4:14

7:1-7

18:7-12

26:3-6, 13

Jeremiah chs. 2-6

(A) ch. 2: Indictment / Accusations of Sin
(Confirm their Guiltiness)

(B) 3:1 – 4:4: Calls to Repent
*(Plea to Transition from
Condemnation / Judgment → Restoration)*

(C) 4:5 – ch. 6: Declarations of Judgment

Jeremija 3:1 – 4:4

A.1. Süüdistus patu pärast (3:6-11)

B.1. Kutse meelt parandada (3:12-13)

B.2. Kutse meelt parandada (3:14-19)

A.2. Süüdistus patu pärast (3:20-21)

B.3. Kutse meelt parandada 3:22a)

C. Vastus (3:22b-25)

B.4. Kutse meelt parandada (4:1-2)

B.5. Kutse meelt parandada 4:3-4)

Jeremija 3:1 – 4:4

A.1. Süüdistus patu pärast (3:6-11)

⁶ Ja Issand ütles mulle kuningas Joosija päevil:

„Kas sa oled näinud, mida on teinud see taganeja Iisrael?

Ta on käinud igal kõrgel mäel

ja iga halja puu all

ning on teinud seal hooratööd.

⁷ Ja ma ütlesin talle, kui ta oli teinud seda kõike:

„**Pöördu tagasi minu juurde!**” Aga ta **ei pöördunud**.

Ja seda nägi tema truuduseta õde Juuda.

⁸ Ja ta nägi, et ma saatsin ära taganeja Iisraeli

ja andsin temale lahutuskirja, sellepärast et ta oli abielu rikkunud.

Ometi ei kartnud tema truuduseta õde Juuda,

vaid läks ka ise tegema hooratööd.

⁹ Ja oma kergemeelse hooratööga rüvetas ta maa

ning rikkus abielu kiviga ja puuga.

¹⁰ **Sellest hoolimata ei ole tema truuduseta õde Juuda pöördunud**

minu poole kõigest südamest, vaid on seda teinud teesklemisi,

ütleb Issand.

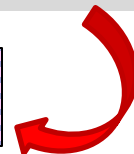
¹¹ Ja Issand ütles mulle: „Taganenud Iisrael on osutunud süütumaks

kui truuduseta Juuda.

A.1. Süüdistus (3:6-11)

¹⁰ Sellest hoolimata ei ole tema truuduseta õde Juuda **pöördunud** minu poole kõigest südamest, vaid on seda teinud teesklemisi, ütleb Issand.”

B.1. Kutse meelt parandada (3:12-13)

Veenmine		3:12 Mine ja hüüa neid sõnu põhja poole ja ütle: Pöördu , taganeja Iisrael, ütleb Issand,
Motivatsioon	Töötus	siis ma ei vaata teie peale enam süngel pilgul,
	Jumalik karakter	sest mina olen armuline, ütleb Issand,
	Töötus	mina ei pea viha mitte igavesti.
Veenmine		13 Aga tunne oma süüd , et sa oled üles astunud Issanda, oma Jumala vastu ja oled iga halja puu all ajanud oma põlved laiali võõrastele. Minu häält ei ole te mitte kuulnud, ütleb Issand.

B.2. Kutse meelt parandada (3:14-19)

Veenmine		14 Pöörduge ümber , taganenud lapsed, ütleb Issand,
Motivatsioon	Jumalik karakter	sest mina olen võtnud teid oma valdusesse;
	Tõotus	ja mina võtan teid: igast linnast ühe ja igast suguvõsast kaks ning viin teid Siionisse! 15 Ja ma annan teile karjaseid oma südame järgi, ja need karjatavad teid targasti ja taibukalt. (+ edasised tõotused taastamisest, slmd. 16-19)

A.2. Süüdistus patus (3:20-21)

²⁰ Aga otsekui naine on truuduseta oma eluseltsilise vastu, nõnda olete teie, Iisraeli sugu, olnud truuduseta minu vastu, ütleb Issand.

²¹ Küngastel kuulduv häält,
Iisraeli laste haledat nuttu,
sellepärast et nad on käinud vääralt teel,
on unustanud Issanda, oma Jumala.

B.3. Kutse meelt parandada (3:22a)

Veenmine	3:22a Pöörduge tagasi , taganenud lapsed,
Motivatsioon: tõotus	ma teen teid terveks teie taganemisest!

C. Vastus (3:22b-25)

^{22b} „Vaata, me tuleme sinu juurde,
sest sina oled Issand, meie Jumal.

^{23b} Tõesti, Issandas, meie Jumalas on Iisraeli pääste.

²⁵ Lamagem siis oma häbis ja katku meid meie teotus,
sest me oleme pattu teinud Issanda, oma Jumala vastu, . . .
ega ole võtnud kuulda Issanda, oma Jumala häält.”

B.4. Kutse meelt parandada (4:1-2)

Veenmine

4:1 Kui sa, Iisrael, **pöördud**,
siis **pöördu** minu poole,
ütleb Issand;
ja kui sa mu palge eest kõrvaldad
oma jäledused, siis sa ei jää kodutuks.
2 Ja kui sa vannud: „Nii tõesti kui Issand elab!”
- vannud tões, õiguses ja õigluses,

Motivatsioon:
tõotus

siis õnnistavad rahvad endid temaga
ja kiitlevad temast.

B.5. Kutse meelt parandada (4:3-4)

Veenmine

4:3 Sest nõnda ütleb Issand
Juuda meestele ja Jeruusalemmale:
Kündke enestele uudismaad
ja ärge külvake kibuvitste sekka!
4 Laske endid ümber lõigata Issandale
ja kõrvaldage oma südamete
eesnihad, Juuda mehed
ja Jeruusalemma elanikud,

Motivatsioon:
ähvardus

et mu viha ei süttiks nagu tuli
ega põleks teie tegude kurjuse pärast,
ilma et keegi kustutaks.

Jeremija 4:14

Veenmine	14 Pese oma süda kurjusest, Jeruusalemm,
Motivatsioon -- tõotus	et sind saaks päästa; kui kaua sa lased viibida eneses nurjatuil mõtteil?

Jeremija 7:1-7

- 1 Sõna, mis Jeremijale tuli Issandalt, kes ütles:
- 2 „Seisa Issanda koja väravas ja kuuluta seal seda sõna ning ütle:
Kuulge Issanda sõna, kogu Juuda,
kes tulete sisse neist väravaist Issandat kummardama!
- 3 Nõnda ütleb vägede Issand, Iisraeli Jumal:

Veenmine	Parandage oma eluviise ja tegusid,
Motivatsioon: töötus	siis ma jätan teid elama siia paika!
Veenmine	4 Ärge lootke valesõnade peale, kui öeldakse: „See on Issanda tempel, Issanda tempel, Issanda tempel!”
Veenmine	5 Aga kui te tõesti parandate oma eluviise ja tegusid, kui te tõesti teete õigust niihästi ühele kui teisele 6 ega tee liiga võõrale, vaeslapsele ja lesknaisele, ega vala süütut verd siin paigas, ega järgne teistele jumalatele teile enestele õnnetuseks,
Motivatsioon: töötus	7 siis ma jätan teid elama siia paika, maale, mille ma andsin teie vanemaile muistsest ajast igavesti.”

Jeremija pt. 26

2 „Nõnda ütleb Issand:

Seisa Issanda koja õues ja räägi kõigi Juuda linnade elanike kohta, kes tulevad Issanda kotta kummardama, kõik need sõnad, mis ma sind olen käskinud neile rääkida ilma sõnagi ära jätmata!

³ Vahest nad kuulavad ja pöörduvad igaüks oma kurjalt teelt ja ma võin kahetseda, et olen kavatsenud teha neile kurja nende kurjade tegude pärast.

Kutse meelt parandada (26:4-6)

Veenmine	⁴ Ja ütle neile: Nõnda ütleb Issand: Kui te ei kuula mind, et käiksite mu Seaduse järgi, mille ma teile olen andnud, ⁵ et kuulaksite mu sulaste, prohvetite sõnu, keda ma teie juurde olen läkitanud ja läkitanud, aga keda te ei ole kuulanud,
Motivatsioon: ähvardus	⁶ siis ma talitan selle kojaga nagu Siiloga ja teen selle linna sajatamissõnaks kõigile maa rahvaile.”

► Preestrite ja prohvetite vastus (26:7-11)

- ⁷ Ja preestrid ja prohvetid ja kogu rahvas kuulsid Jeremijat rääkivat neid sõnu Issanda kojas.
- ⁸ Ja kui Jeremija oli rääkinud lõpuni kõik, mis Issand oli käskinud rääkida kogu rahvale, siis preestrid ja prohvetid ja kogu rahvas võtsid ta kinni, öeldes:
„Sa pead surema!
- ⁹ Mispärast sa kuulutad Issanda nimel ja ütled:
See koda saab Siilo sarnaseks
ja see linn jääb tühjaks, kus ei ole elanikke?”
Ja kogu rahvas Issanda kojas kogunes Jeremija vastu.
- ¹⁰ Kui Juuda vürstid kuulsid neid sõnu, siis nad läksid kuningakojust üles Issanda kotta ja istusid Issanda templi uue värava suhu.
- ¹¹ Ja preestrid ja prohvetid rääkisid vürstidele ja kogu rahvale, öeldes:
„See mees on surma väärt, sest ta on prohvetlikult kuulutanud selle linna kohta, nagu te oma kõrvaga olete kuulnud.”

Jeremija pt. 26

► Jeremija vastus (26:12-15)

¹² Aga Jeremija rääkis kõigile vürstidele ja kogu rahvale, öeldes:
„Issand on mind läkitanud prohvetlikult kuulutama selle
koja ja selle linna kohta kõiki neid sõnu,
mis te olete kuulnud.

Kutse meelt parandada (26:13)

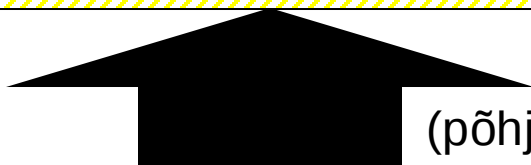
Veenmine	^{13a} Ja nüüd parandage oma eluviise ja tegusid ja kuulake Issanda, oma Jumala häält,
Motivatsioon: tõotus	^{13b} siis Issand kahetseb õnnetust [muudab meelt], mida ta teile on tõotanud.

¹⁴ Aga mina, vaata, olen teie käes;
tehke minuga, nagu teie silmis on hea ja õige!

¹⁵ Ometi teadke kindlasti, et kui te mind surmate, siis tõmbate süütu vere
iseeneste ja selle linna ja ta elanike peale, sest Issand on tõesti läkitanud mind
teie juurde, et ma räägiksin teie kõrvu kõik need sõnad!”

► Vürstide ja rahva vastus (26:16-17)

¹⁶ Siis ütlesid vürstid ja kogu rahvas preestritele ja prohvetitele: „See mees ei ole surma väärt, sest ta on meile rääkinud Issanda, meie Jumala nimel.”

(põhjus selleks kohtuotsuseks)

¹⁷ Ja mehed maa vanemate hulgast tõusid ning rääkisid tervele rahvakogule, öeldes:

¹⁸ „Miika, moorastlane, kuulutas prohvetlikult Juuda kuninga Hiskija päevil ja rääkis kogu Juuda rahvale, öeldes:

„Nõnda ütleb vägede Issand:

Siion küntakse põlluks,

Jeruusalemm muutub varemeiks

ja templimägi võsastunud künkaks.”

Miika 3:12

¹⁹ Kas Juuda kuningas Hiskija ja kogu Juuda tema sellepärast kohe surmasid? Eks ta kartnud Issandat ja leevendanud Issanda palet, nõnda et Issand kahetses õnnetust, mida ta neile oli töötanud? Ja meie peaksime valmistama oma hingedele selle suure õnnetuse!”

“MEELEPARANDUSE” TEOLOOGIA Jeremija raamatus

A. MEELEPARANDUSE tõhusus

► Jumal kahetseb kurja (muudab oma meelt)
kohtuotsuse suhtes, vastusena inimeste meeleeparandusele

- ◆ 18:8 – “aga kui see rahvas, kelle kohta ma rääkisin,
pöördub oma kurjusest, siis ma kahetsen kurja,
mida ma kavatsesin temale teha.”
- ◆ 26:3 – Vahest nad kuulavad ja pöörduvad
igaüks oma kurjalt teelt
ja ma võin kahetseda,
et olen kavatsenud teha neile kurja nende
kurjade tegude pärast.
- ◆ 26:13 – Ja nüüd parandage oma eluviise ja tegusid
ja kuulake Issanda, oma Jumala häält,
siis Issand kahetseb õnnetust,
mida ta teile on tõotanud.
- ◆ 26:19 – ...Issand kahetses õnnetust,
mida ta neile oli tõotanud...

“MEELEPARANDUSE” TEOLOOGIA Jeremija raamatus

B. Motivatsioon MEELEPARANDUSEKS

1. Jumala olemus:

(a) Tema lepingu suhe

♦ Jr 3:14 – “mina olen võtnud teid oma valdusesse”

(b) Jumala arm

♦ Jr 3:12 – “sest mina olen armuline”

B. Motivatsioon MEELEPARANDUSEKS

2. Tõotatud jumalik tegutsemine

(a) Päästmine, nii vaimulik kui füüsiline,
praegusest kohtuotsusest

- ◆ 3:12 – viha ära pöördumine
- ◆ 3:22 – tervendamine (andestamine)
patust
- ◆ 4:14 – saavad päästetud

(b) Taastamine tulevikus

- ◆ 7:3, 7 – jäävad maale elama
- ◆ 3:14-19 – Tema rahva päästmine tulevikus

(c) Positiivne mõju teistele rahvastele

- ◆ 4:2 – rahvad kiidavad Issandat

B. Motivatsioon MEELEPARANDUSEKS

3. Ähvardatud jumalik tegutsemine:

(a) Tema viha jätkumine

♦ 4:4 – Tema viha jätkumine nende vastu

(b) Füüsiline hävitus

♦ 26:6 – Tempel hävitatakse

(c) Tema rahva häbi teiste rahvaste hulgas

♦ 26:6 - Jeruusalemm saab teiste rahvaste
hulgas needuseks

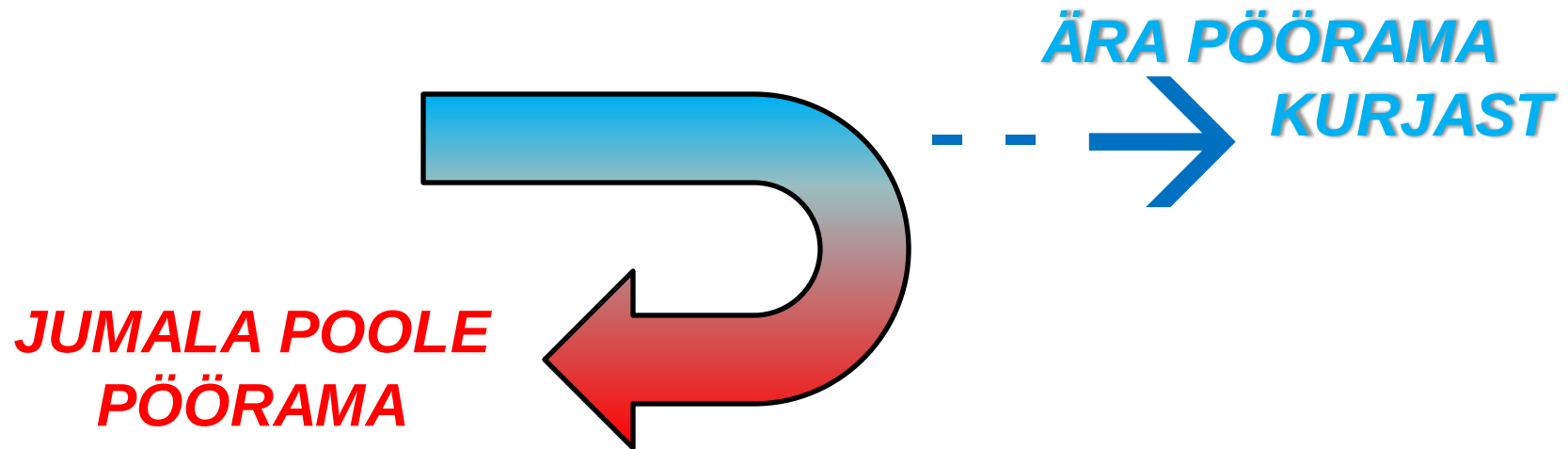
“MEELEPARANDUSE” TEOLOOGIA Jeremija raamatus

C. Meeleparanduse sisu

* Tehniline heebreakeelne termin, mis tähistab
“meelt parandama”

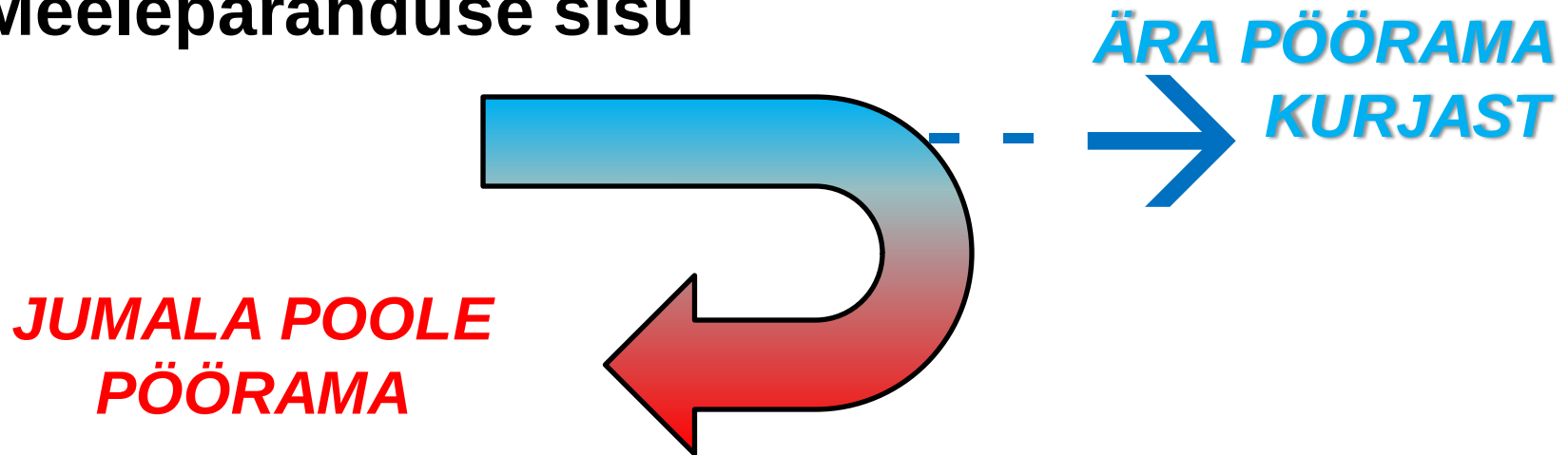
on √ שׁוּב (šūb)

tähendab “pöörama” või “tagasi pöörduma”

“MEELEPARANDUSE” TEOLOOGIA Jeremija raamatus

C. Meeleparanduse sisu

1) Muutus sisemises lojaalsuses

- ▶ “pööramine” Jumala poole / “tagasi pöördumine” Jumala juurde
- ▶ “ära pöördumine” teiste jumalate (ebajumalate) juurest

2) Muutus käitumises

- ▶ “pööramine” õige käitumise poole
- ▶ “pöördumine” valest käitumisest

1) Muutus sisemises lojaalsuses

► “pööramine” Jumala poole / “tagasi pöördumine” Jumala juurde

(a) “Tagasi pöördumine” Jumala juurde

- ◆ 3:12, 14, 22 - “**Pöördu**, taganeja Iisrael / lapsed,”
- ◆ 4:1 - “Kui sa, Iisrael, **pöördud**, siis **pöördu** minu poole,”

(b) Uue sisemise hoiaku võtmine

- ◆ 4:3-4 – “Kündke enestele uudismaad
ja ärge külvake kibuvitste sekka!
Laske endid ümber lõigata Issandale
ja kõrvaldage oma südamete eesnahad,”
- ◆ 4:14 – “Pese oma süda kurjusest,”

1) Muutus sisemises lojaalsuses

◀ “ära pöördumine” teistest jumalatest (ebajumalatest)

(a) Patu tunnistamine

- ◆ 3:13 – “Aga tunne oma süüd, et sa oled üles astunud
Issanda, oma Jumala vastu
ja oled iga halja puu all
ajanud oma põlved laiali vööraسته.
Minu häält ei ole te mitte kuulnud, ütleb Issand.”

(b) Teiste jumalate mitte järgimine

- ◆ 7:6 – “ega järgne teistele jumalatele teile enestele õnnetuseks,”

2) Muutus käitumises

▶ “pööramine” õige käitumise poole

(a) Õigluse tegemine

- ◆ 7:3 – “Parandage oma eluviise ja tegusid,”
- ◆ 7:5 – “Aga kui te tõesti parandate
oma eluviise ja tegusid,
kui te tõesti teete õigust
niihästi ühele kui teisele;”
- ◆ 18:11 – “ja parandagu oma viise ja tegusid!”

◀ “ära pöördumine” vales käitumisest

(a) Kurja tegemisest hoidumine

- ◆ 4:1 – “ja kui sa mu palge eest
kõrvaldad oma jäledused,”
- ◆ 7:6 – “ega tee liiga võõrale,
vaeslapsele ja lesknaisele,
ega vala süütut verd siin paigas,”
- ◆ 18:11 – “**Pöördugu** seepärast igaüks oma kurjalt teelt”

Rahva vastused “meeleparanduse kutsele” Jeremija raamatus

- 1) Keeldusid meelt parandamast
- 2) Nad “parandasid meelt”, kuid see polnud siiras

1) Keeldusid meelt parandamast

3:7 Ja ma ütlesin talle, kui ta oli teinud seda kõike: „Pöördu tagasi minu juurde!”
Aga ta ei pöördunud. . . .

17:23 Nemad aga ei kuulanud ega pööranud oma kõrva,
vaid tegid oma kaela kangeks, et mitte kuulda ja õpetust võtta.

25:4 Ja Issand on läkitanud teie juurde kõik oma sulased prohvetid,
on läkitanud lakkamatult, aga teie ei ole kuulanud
ega ole pööranud oma kõrva kuulma,
5 kui ta ütles: Pöördugu ometi igaüks oma kurjalt teelt
ja oma kurjadest tegudest, . . .
7 Aga teie ei kuulanud mind, ütleb Issand,
vaid pahandasite mind oma kätetööga õnnetuseks teile enestele.

35:15 Ja ma olen teie juurde läkitanud kõik oma sulased prohvetid,
olen läkitanud korduvalt, öeldes:
Pöörduge ometi igaüks oma kurjalt teelt ja tehke heaks oma teod;
ja ärge käige teiste jumalate järel neid teenides,
siis te jääte maale, mille ma olen andnud teile ja teie vanemaile!
Aga te ei ole pööranud oma kõrva ega ole mind kuulanud.

18:12 Aga nad vastavad: Asjata!
Sest me käime oma nõu järgi
ja talitame igaüks oma kurja südame paadumuses.

Kuulajaskonna vastus “meeleparanduse kutsele” Jeremija raamatus

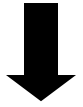
1) Keeldusid meelt parandamast

2) Nad “parandasid meelt”, kuid see polnud siiras

3:10 “Sellest hoolimata ei ole tema truuduseta õde Juuda pöördunud minu poole kõigest südamest, vaid on seda teinud teesklemisi, ütleb Issand.”

Jeremija 18

18:1-10 – Näidisõppetunni kirjeldus

18:11 – Kutse meelt parandada

18:12 – Keeldumine muutumast

Jeremija 18

18:1-10 - Näidisõppetunni kirjeldus

slmd. 1-2 Käsk	¹ Sõna, mis Jeremijale tuli Issandalt, kes ütles: ² „Tõuse ja mine alla potissepa kotta, ja ma annan seal sulle kuulda oma sõnu!”
slmd. 3-4 Vaadeldud tegevus	³ Siis ma läksin alla potissepa kotta, ja vaata, ta tegi tööd potikedra juures. [“kaks kivi”]. ⁴ Ja kui astja, mida ta savist tegi, potissepa käes ebaõnnestus, siis ta tegi sellest teise astja, nagu potissepa silmis õigem näis olevat teha.

<http://www.kippax.org.au/sermons/19980906.htm>

www.elijahsbmom.bravejournal.com/

<http://www.kippax.org.au/sermons/19980906.htm>

slmd. 5-8
Näidisõppe-
tunni
tähendus

⁵ Siis tuli mulle Issanda sõna; ta ütles:
⁶ „Kas mina ei või teiega teha nõnda
nagu see potissepp, oh israeli sugu!
ütleb Issand. Vaata, otsekui savi potissepa käes
nõnda olete teie minu käes, israeli sugu!

<http://www.dabar.org/Ethnoarchaeology/wheelthrowingZ7-97.jpg>

Kaasus 1:
♦ Katastroofi
prohveteering
• Inimesed
parandavad meelt
► Jumal ei saada
neile katastroofi

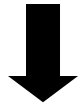
⁷ Kord ma räägin rahva või kuningriigi kohta,
et teda kitkutakse,
kistakse ja hävitatakse:
⁸ and aga kui see rahvas, kelle kohta ma rääkisin,
pöördub oma kurjusest, siis ma kahetsen kurja,
mida ma kavatsesin temale teha.

Kaasus 2:
♦ Õnnistuse
prohveteering
• Inimesed teevad
kurja
► Jumal ei saada
õnnistust

⁹ Teine kord ma räägin rahva või kuningriigi kohta,
et teda ehitatakse ja istutatakse:
¹⁰ aga kui ta teeb kurja minu silmis
ega kuula mu häält,
siis ma kahetsen head,
mida ma lubasin talle teha.

Jeremija 18

18:1-10 – Näidisõppetunni kirjeldus

18:11: Kutse meelt parandada

	11 Ja nüüd räägi ometi Juuda meestele ja Jeruusalemma elanikele ning ütle: Nõnda ütleb Issand:
Motivatsioon: <i>ähvardus</i>	Vaata, mina valmistan teile õnnetuse ja pean nõu teie vastu.
Üleskutse	Pöördugu seepärast igaüks oma kurjalt teelt ja parandagu oma viise ja tegusid!

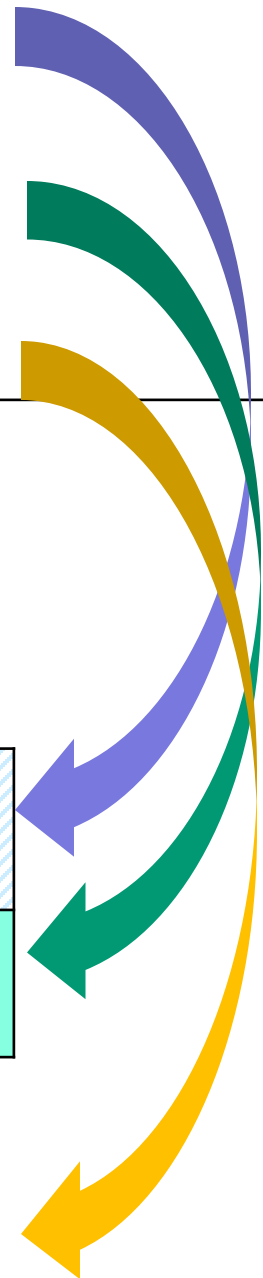
Kaasus 1: ♦ Katastroofi prohvetearing • Inimesed parandavad meelt ► Jumal ei saada katastroofi	7 Kord ma räägin rahva või kuningriigi kohta, et teda kitkutakse, kistakse ja hävitatakse: 8 aga aga kui see rahvas, kelle kohta ma rääkisin, pöördub oma kurjusest, siis ma kahetsen kurja, mida ma kavatsesin temale teha.	
--	--	--

18:11 – Kutse meelt parandada

¹¹ Ja nüüd räägi ometi Juuda meestele
 ja Jeruusalemma elanikele ning ütle:
 Nõnda ütleb Issand:

Motivatsioon: ähvardus	"Vaata, mina valmistan teile õnnetuse ja pean nõu teie vastu.
Veenmine	Pöördugu seepärast igaüks oma kurjalt teelt ja parandagu oma viise ja tegusid!"

► Rahvale on meeleparanduse kaudu antud
 võimalus muuta prohveteeritud lähenevat
 katastroofi.

Kaasus 1: ♦ Katastroofi prohvetearing • Inimesed parandavad meelt ► Jumal ei saada katastroofi	7 Kord ma räägin rahva või kuningriigi kohta, et teda kitkutakse, kistakse ja hävitatakse: 8 aga kui see rahvas, kelle kohta ma rääkisin, pöördub oma kurjusest, siis ma kahetsen kurja, mida ma kavatsesin temale teha.
--	--

18:11 – Kutse meelt parandada

11 Ja nüüd räägi ometi Juuda meestele ja Jeruusalemma elanikele ning ütle: Nõnda ütleb Issand:

Motivatsioon: ähvardus	“Vaata, mina valmistan teile õnnetuse ja pean nõu teie vastu.
Veenmine	Pöördugu seepärast igaüks oma kurjalt teelt ja parandagu oma viise ja tegusid!”

18:12 – Keeldumine muutumisest

12 Aga nad vastavad: Asjata! Sest me käime oma nõu järgi ja talitame igaüks oma kurja südame paadumuses.”

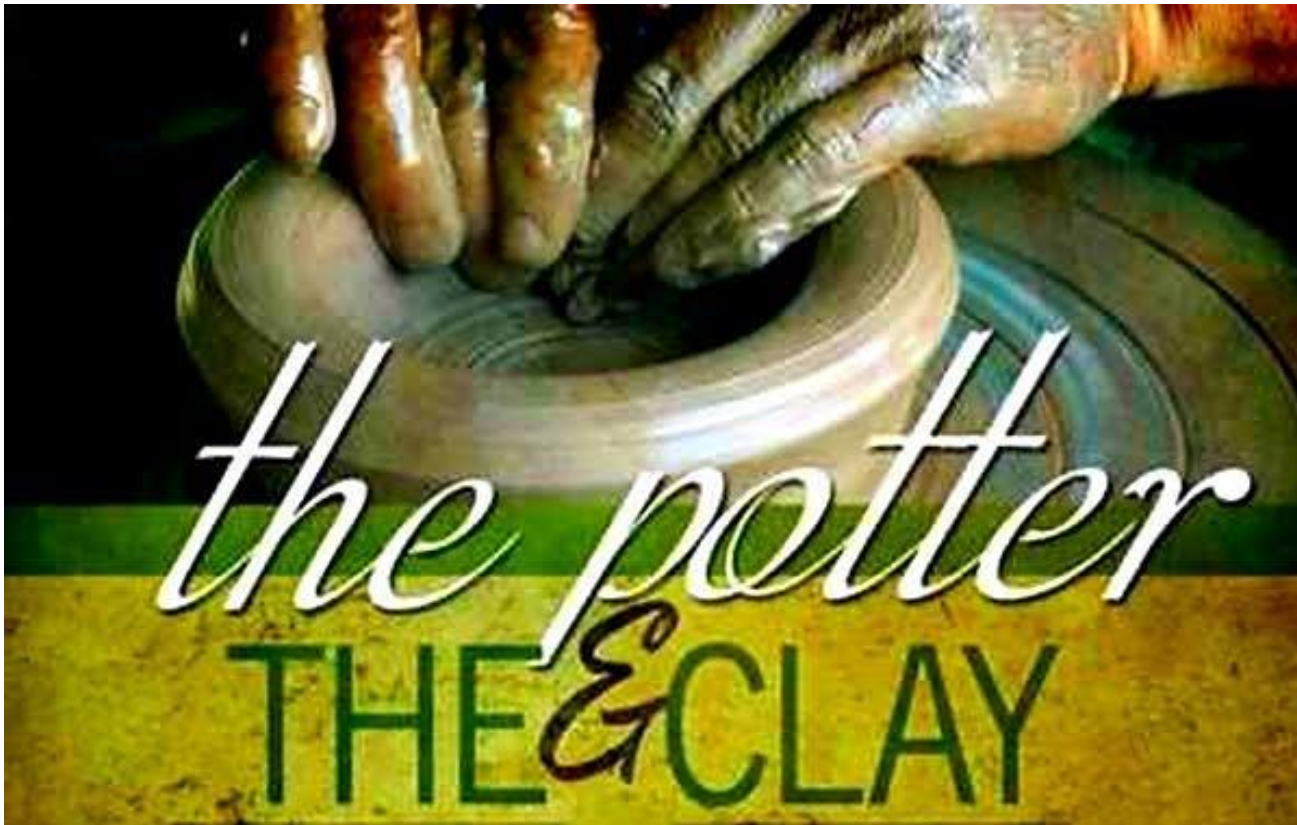
Jeremija 18

- Näidisõppetunni mõte El OLE Issanda (Potisepp) täielik suveräänsus, et ta teeb inimestega (savi) mida iganes tahab, hoolimata nendepoolsest vastusest.

Jeremija 18

- ◆ Pigem on mõte selles, et inimesed (savi) saavad vastata sellele, mida Issand (Potisepp) teeb ning muuta selle kaudu astja kuju, mida Potissepp algset soovis.

► **Potissepa / savi kujundit kasutatakse Jr 18 väga erinevalt potissepa / savi kujundist Jesaja raamatus & Rooma kirjas, milles rõhutatakse potissepa suveräänsust**

- **Jesaja & Pauluse selle kujundi kasutust ei tohiks üle kanda Jeremija raamatusse**

Jesaja 29

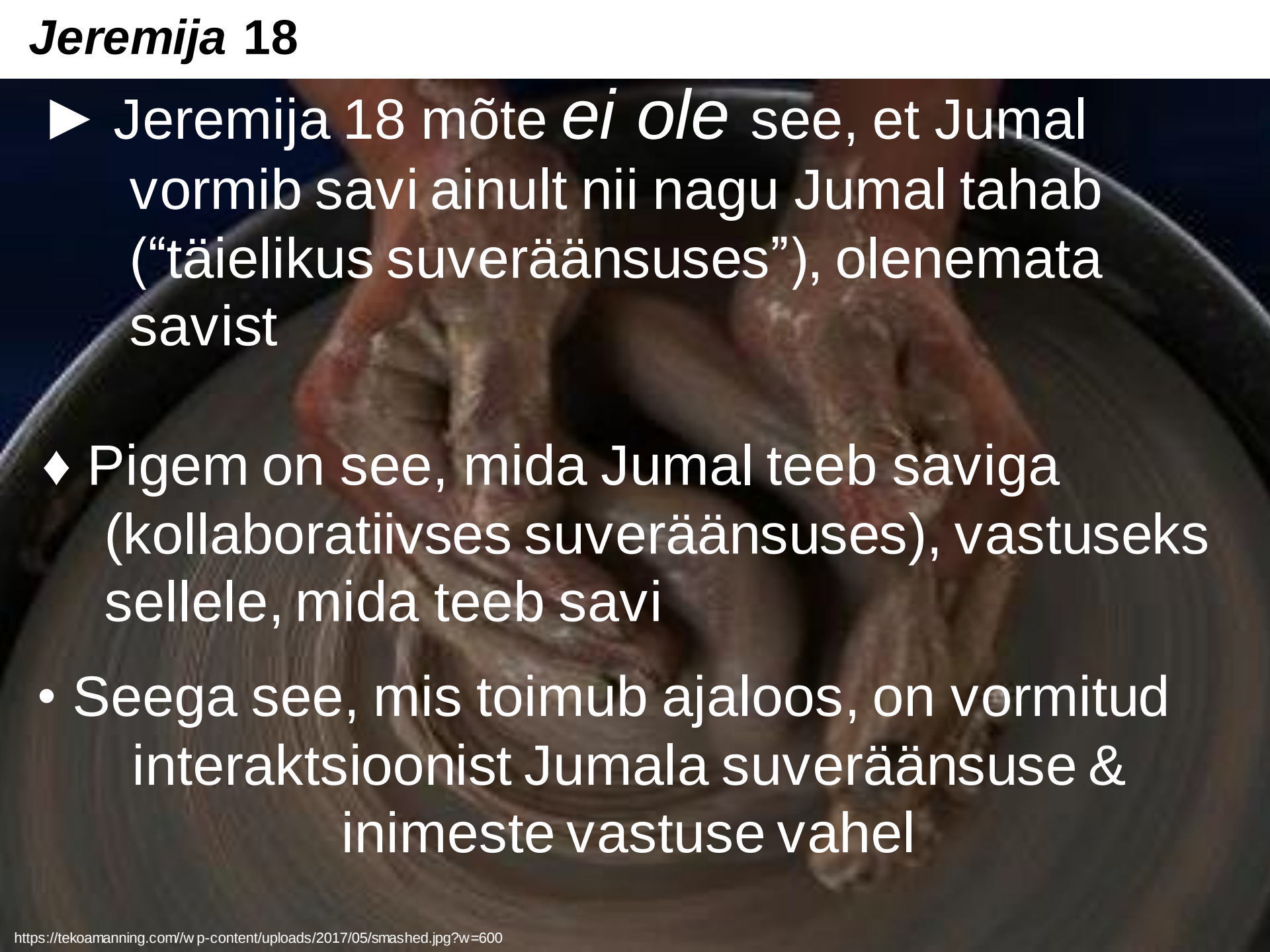
^{16b} Kas peetakse savi võrdseks potissepaga,
kas ütleb töö oma tegijale:
„Tema ei ole mind teinud!”
või ütleb kaju oma voolijale:
„Tema ei oska midagi!”?

Jesaja 45

Tsiteeritud Rooma 9:20-21

⁹ Häda sellele, kes riidleb oma valmistajaga -
kild teiste savikildude seas.
Kas ütleb savi oma vormijale:
„Mis sa teed?” ja su töö:
„Tal ei ole käsi!”?

Jeremija 18

-
- ▶ Jeremija 18 mõte *ei ole* see, et Jumal vormib savi ainult nii nagu Jumal tahab (“täielikus suveräänsuses”), olenemata savist
 - ◆ Pigem on see, mida Jumal teeb saviga (kollaboratiivses suveräänsuses), vastuseks sellele, mida teeb savi
 - Seega see, mis toimub ajaloos, on vormitud interaktsioonist Jumala suveräänsuse & inimeste vastuse vahel

Jeremija 18

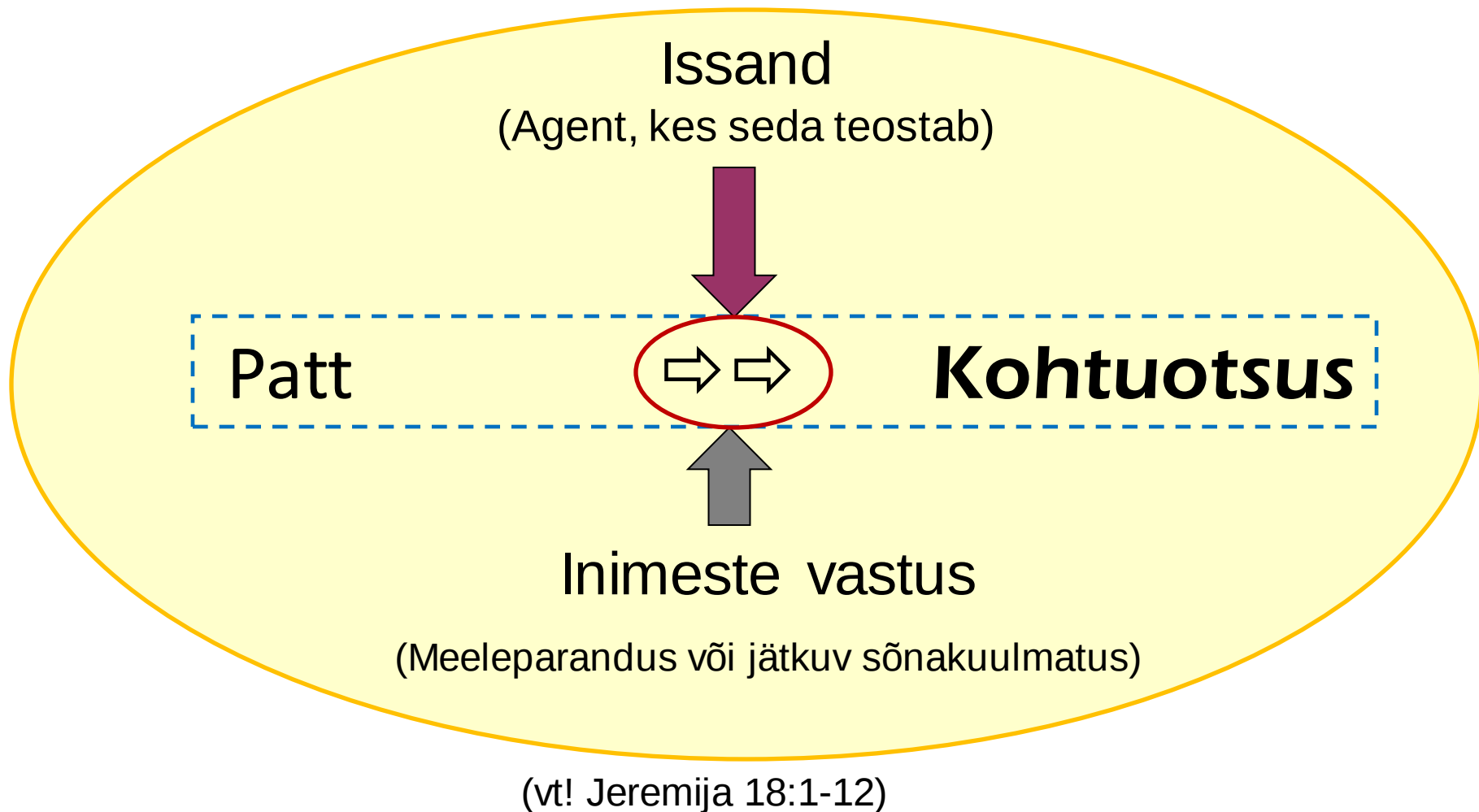
Implikatsioonid teoloogia tarbeks:

- On olemas jumalik-inimlik interaktsioon, mis vormib ajaloo sündmusi
- ◆ Inimlik vastus (nii positiivne kui negatiivne) saab muuta seda, mis oli algselt jumalikult kavatsetud (kas õnnistus või kohtuotsus)

B. Kohtuotsus on “tagajärg”

(Põhjus $\Rightarrow \Rightarrow$ **Tagajärg**)

aga mitte “paratamatu” tagajärg

Jeremija 18

Implikatsioonid prohvetluse mõistmiseks:

- Viitab sellele, et osa “ennustavat” prohvetlust tuleviku kohta on oma olemuselt sõltuv, MITTE paratamatu
 - ◆ See, mida on “ennustatud”
(kas õnnistus või kohtuotsus)
ei pea paratamatult täide minema,
vaid pigem on prohveteeringu “täitumine”
sõltuv inimeste vastusest
 - Sõltuvus on eeldatud isegi siis,
kui tingimust (“kui” → “siis”)
ei ole prohveteeringus
selgesõnaliselt välja toodud

VT prohvetearingu tõlgendamine

*Ettekuulutava / ennustava
prohvetearingu tüüp
sõltuvalt sellest, kas see on:*

PARATAMATU

st. ennustatud sündmus LÄHEB (PEAB MINEMA) TÄIDE
või

SÕLTUV

st. see, kas ennustatud sündmus läheb täide, on
SÕLTUVUSES inimeste vastusest

“Ettekuulutav”

(ennustav)

prohveteering

on jumalik kuulutus sellest,

mida Jumal **kavatseb /**

plaanib teha.

► Mida Jumal kavatseb (plaanib):

- Ta viib selle täide *olenemata* mistahes inimeste vastusest

= paratamatu
prohveteering

- Ta võib selle täide viia või mitte, sõltuvalt sellest, milline on inimeste vastus prohveteeringule

= sõltuv
prohveteering

“Sõltuva” & “*Paratamatu*”

Ettekuulutava / Ennustava prohveteeringu eristamine

- ▶ Kas see on ilmne prohveteeringus endas?
 - - Kas on avaldatud tingimus (“kui” → “siis”)?
 - - Kas on avaldatud *paratamatus*?

Nt. 1. Saamueli 15:10-35 —
Prohveteering Saulilt kuningriigi ära võtmise kohta

1. Saamueli 15

¹⁰ Siis tuli Saamuelile Issanda sõna, öeldes:

¹¹ „**Ma kahetsen (muudan meelt)**, et ma olen Sauli kuningaks tõstnud, sest ta on taganenud minu järelt ega ole täitnud mu käsku.” . . .

^{23b} ”**Et sa oled hüljanud Issanda sõna, siis hülgab temagi sinu kui kuninga.**”

²⁴ Ja Saul ütles Saamuelile: „Ma olen pattu teinud, sest ma olen astunud üle Issanda käsust ja sinu sõnadest, sellepärast et ma kartsin rahvast ja kuulasin nende häält.

²⁵ Aga anna nüüd ometi mulle mu patt andeks ja pöördu koos minuga tagasi, et saaksin kummardada Issandat!”

²⁶ Aga Saamuel ütles Saulile: „Mina ei tule sinuga tagasi, sest **sa oled hüljanud Issanda sõna**

ja Issand hülgab sinu, nõnda et sa enam ei või olla Israeli kuningas.”

²⁷ Kui Saamuel pöördus minekule, siis haaras Saul kinni ta kuuehõlmast, nõnda et see rebenes.

²⁸ Ja Saamuel ütles talle: „Issand on täna rebinud Israeli kuningriigi sinult ja andnud su ligimesele, kes on sinust parem.

²⁹ Jah, **Israeli Hiilgus ei valeta ega kahetse (muuda meelt), sest ta ei ole inimene, et ta kahetseb (muudab meelt).**”

On
väljendatud
paratamatust

³⁵ Ja Saamuel ei näinud enam Sauli kuni oma surmani,

Aga Issand kahetses (muutis meelt), et ta oli teinud Sauli Israeli kuningaks.

“Sõltuva” & “*Paratamatu*”

prohveteeringu eristamine

“Ettekuulutatav prohvetering”

- ▶ Kas see on ilmne prohveteringus endas?
 - - Kas on avaldatud tingimus (“kui” → “siis”)?
 - - Kas on väljendatud *paratamatust*?
- ▶ Kas on lisatud “kutse meelt parandada”?

Kui, siis = Sõltuv

► **Jeremijale antud käsk prohveteerida (slmd. 1-3)**

1 Ja Juuda kuninga Joojakimi,
Joosija poja valitsemise alguses
tuli see sõna Issandalt, kes ütles:

609/608
e.Kr.

2 „Nõnda ütleb Issand:
Seisa Issanda koja õues ja räägi. . .
kõik need sõnad, mis ma sind
olen käskinud neile rääkida
ilma sõnagi ära jätmata!

3 Vahest nad kuulavad
ja pöörduvad igaüks oma kurjalt teelt
ja ma võin kahetseda,
et olen kavatsenud
teha neile kurja nende kurjade tegude pärast.

***Ennustatud kohtuotsuse sõltuvus on
selgesõnaliselt prohvetile väljendatud***

► **Sõnum rahvale edasi ütlemiseks (slmd. 4-6)**

4 Ja ütle neile:

Nõnda ütleb Issand:

Kui te ei kuula mind,
et käiksite mu Seaduse järgi,
mille ma teile olen andnud,
5 et kuulaksite mu sulaste, prohvetite sõnu,. . .

6 **aga** keda te ei ole kuulanud,
siis ma talitan selle kojaga nagu Siiloga
ja teen selle linna sajatamissõnaks
maa rahvaile.”

***Ennustatud kohtuotsuse sõltuvus on
kuulajaskonnale selgesõnaliselt väljendatud***

► Rahva vastus (slmd. 7-11)

- 7** Ja preestrid ja prohvetid ja kogu rahvas kuulsid Jeremijat rääkivat neid sõnu Issanda kojas.
- 8** Ja kui Jeremija oli rääkinud lõpuni kõik, mis Issand oli käskinud rääkida kogu rahvale, siis preestrid ja prohvetid ja kogu rahvas võtsid ta kinni, öeldes: „Sa pead surema!!
- 9** Mispärast sa kuulutad Issanda nimel ja ütled: See koda saab Siilo sarnaseks ja see linn jääb tühjaks, kus ei ole elanikke?”
- Ja kogu rahvas Issanda kojas kogunes Jeremija vastu.
- 10** Kui Juuda vürstid kuulsid neid sõnu, siis nad läksid kuningakojust üles Issanda kotta ja istusid Issanda templi uue värava suhu.
- 11** Ja preestrid ja prohvetid rääkisid vürstidele ja kogu rahvale, öeldes:
- „See mees on surma väärt, sest ta on prohvetlikult kuulutanud selle linna kohta, nagu te oma kõrvaga olete kuulnud.”

► **Jeremija vastus (slmd. 12-15)**

12 Aga Jeremija rääkis kõigile vürstidele

ja kogu rahvale, öeldes:

„Issand on mind läkitanud prohvetlikult kuulutama
selle koja ja selle linna kohta
kõiki neid sõnu, mis te olete kuulnud.

Meeleparanduse kutse (s. 13) tähendab, et ennustatud kohtuotsus on sõltuv

Veenmine

^{13a} Ja nüüd parandage oma eluviise
ja tegusid ja kuulake Issanda,
oma Jumala häält,

**Motivatsioon:
tõotus**

^{13b} siis Issand kahetseb {muudab meelt}
õnnetust, mida ta teile on tõotanud.

***Sõltuvus on kuulajaskonnale selgesõnaliselt
väljendatud.***

Kuidas on lugu ennustavate
prohveteeringutega, milles pole ühtegi tingimust
väljendatud?

Kas need on seega
paratamatud
või võivad need olla **sõltuvad**?

- ♦ Joona 3:4b → 3:5-9 → 3:10
- ♦ Miika 3:13 (tsiteeritud Jr 26:17-19)
- ♦ Jeremija prohveteeringud
Jeruusalemma hävitamisest (ptkd. 21,
32, 34, 37-38)

► **Inimeste vastus (slmd. 16-18)**

16 Siis ütlesid vürstid ja kogu rahvas preestritele
ja prohvetitele: „See mees ei ole surma väärt,
sest ta on meile rääkinud Issanda,
meie Jumala nimel.”

17 Ja mehed maa vanemate hulgast tõusid
ning rääkisid tervele rahvakogule, öeldes::

18 „Miika, moorastlane, kuulutas prohvetlikult
Juuda kuninga Hiskija päevil
ja rääkis kogu Juuda rahvale, öeldes:

ca 700 e.Kr.

[Miika 3:12]

„Nõnda ütleb vägede Issand:
Siion küntakse põlluks,
Jeruusalemm muutub varemeiks
ja templimägi võsastunud künkaks.”

Mingit sõltuvust pole väljendatud

18b „Nõnda ütleb vägede Issand:
Siion küntakse põlluks,
Jeruusalemm muutub varemeiks
ja templimägi võsastunud künkaks.”

*Mingit sõltuvust seoses kohtuotsuse kuulutamisega
pole väljendatud, aga . . .*

19 Kas Juuda kuningas Hiskija ja kogu Juuda
tema sellepärast kohe surmasid?
Eks ta kartnud Issandat ja leevendanud Issanda palet,

Eeldati sõltuvust, mistõttu vastati kohaselt

nõnda et Issand kahetses {muutis meelt}
õnnetust, mida ta neile oli töötanud?

Ennustatud kohtuotsust ei toimunud

Kuidas on lugu ennustavate
prohveteeringutega, milles ei ole väljendatud
ühtegi tingimust?

Kas need on seega **paratamatud**,
või võivad need olla **sõltuvad**?

♦ Miika 3:13 (tsiteeritud Jr 26:17-19)

► Ehkki “ennustavas” prohvetearingus ei olnud
selgesõnaliselt väljendatud sõltuvust, oli see

sõltuv

Joona

3:1 Ja Joonale tuli teist korda Issanda sõna; ta ütles:

2 „Võta kätte, mine Niinevesse, sinna suurde linna, ja pea sellele jutlus, nagu ma sind käsin!”

4b ta hüüdis ja ütles:

„Veel nelikümmend päeva ja Niineve hävitatakse!”

Mingit sõltuvust pole väljendatud

^{3:5} Ja Niineve mehed uskusid Jumalasse, kuulutasid paastu ja riietusid kotiriidesse, nii suured kui väikesed.

⁶ Ja kui sõna sellest jõudis Niineve kuningani, tõusis too oma aujärjelt ja võttis mantli seljast, kattis ennast kotiriidega ja istus tuha peale.

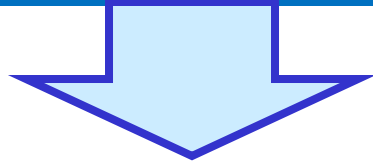
⁷ Siis ta laskis Niineves kuulutada ja öelda:
„Kuninga ja tema ülikute käsul öeldakse:
Inimesed ja loomad, veised, lambad ja kitsed
ärgu söögu midagi, ärgu käigu karjas ja ärgu joogu vett,
⁸ vaid nad katku endid kotiriidega,
inimesed ja loomad, ja hüüdku võimsasti Jumala poole
ja igaüks **pöördugu** oma kurjalt teelt ja
vägivallast, mis nende käte küljes on!

⁹ Kes teab, vahest Jumal pöördub ja kahetseb (muudab oma meelt), pöördub oma tulisest vihast, nii et me ei hukku.”

Eeldati, et see võib olla sõltuv

3:5-9

Kohane
vastus

3:10 Kui Jumal nägi nende tegusid,
et nad pöördusid oma kurjalt teelt,
siis Jumal kahetses (muutis meelt) kurja,
mis ta oli lubanud neile teha, ega
teinud seda.

Jumal vastab
sellega, et ei
saada
katastroofi

- Ehkki “ennustavas” prohvetearingus ei olnud sõnaselgelt väljendatud sõltuvust, oli see **sõltuv**

Sidkija valitsus (597- 586 e.Kr.)

588 e.Kr. Algne piiramine babüloonlaste poolt	21:1-10 34:1-7
Suvi 588 või kevad 587 e.Kr. Babüloonlased peatasid lühikeseks ajaks piiramise	34:8-22 37:1-10
587 e.Kr. Piiramise uuesti alustamine babüloonlaste poolt & selle kulminatsioon	32:1-44 38:14-28
Juuli & August 586 e.Kr. — Linn langeb & põletatakse	

<i>Ei ole väljendatud mingit sõltuvust</i>	21:10 linn antakse Paabeli kuninga kätte ja ta põletab selle tulega.
	34:2 I Vaata, ma annan selle linna Paabeli kuninga kätte ja tema põletab selle tulega maha.
	34:22 nad sõdivad selle vastu, vallutavad selle ja põletavad tulega maha;
	37:8 Ja kaldealased tulevad tagasi ning sõdivad selle linna vastu, ja nad vallutavad selle ning põletavad tulega.
	32:29 Ja kaldealased, kes sõdivad selle linna vastu, tulevad ning süütavad selle linna tulega ja põletavad selle ja kojad,. . .
	38:17 Kui sa lähed vabatahtlikult välja Paabeli kuninga vürstide juurde,. . . ja seda linna ei põletata tulega...

**On järgnev eelnevatele
prohveteeringutele,
*on väljendatud sõltuvust***

Kuidas on lugu ennustavate
prohveteeringutega, milles ei väljendata ühtegi
tingimust ---

Kas need on *paratamatud*
või *sõltuvad*?

► Kas kuulajaskond, kes kuuleb sõnumit
vahetult, saab *mõjutada* seda, mida
“prohveteeritakse”?

♦ Kas ennustatud sündmus leiab aset
vahetule kuulaskonnale lähimas tulevikus?

Kuidas on lugu ennustavate prohvetearingutega,
milles ei väljendata ühtegi tingimust?

► Kas vahetu kuulajaskond
saab mõjutada seda,
mida on “prohveteeritud”?

◆ Kui “ei”

≈ võib eeldada, et see on

paratamatu

◆ Kui “jah”

→ siis käsitle seda alati kui

potentsiaalselt **sõltuvat**

◆ Kui “jah”

→ siis käsitle seda alati kui
potentsiaalselt **sõltuvad**

- Niinevelaste vastus Joona prohvetearingule
→ Jumal ei viinud kohtuotsust ellu
 - Hiskija vastus Miika prohvetearingule
→ Jumal ei viinud kohtuotsust ellu
- ◆ Taaveti vastus Naatani prohvetearingule (2. Saamueli 12)
- *Jumal viis kohtuotsuse ellu*

12. Saamueli 12

Ennustatud kohtuotsus:

11 Nõnda ütleb Issand:

Vaata, ma lasen sinu oma soost tulla sulle õnnetusi;
ma võtan sinu naised su silma ees
ja annan su ligimesele . . .

13 Siis ütles Taavet Naatanile:

„Mina olen pattu teinud Issanda vastu.”

Ja Naatan ütles Taavetile:

„Issand on juba su patu sulle andeks andnud.
Sa ei sure.

14 Ometi, kuna sa selle asja pärast

oled pannud Issanda vaenlased teda kõvasti pilkama,
siis peab küll poeg, kes sulle on sündinud,
kindlasti surema!”

2. Saamueli 12

Ennustatud kohtuotsus:

^{14b} siis peab küll poeg, kes sulle on sündinud, kindlasti surema!”

Mingit sõltuvust ei ole väljendatud

^{15b} Ja Issand lõi last, kelle Uuriya naine oli Taavetile ilmale toonud, nõnda et see haigestus.

Taaveti vastus:

¹⁶ Siis Taavet otsis poisi pärast Jumalat;
Taavet paastus, ja kui ta koju tuli,
siis ta magas ööd maa peal.

¹⁷ Ta kojavanemad astusid ta juurde,
et tõsta teda maast üles, aga ta ei tahtnud
ega võtnud koos nendega leiba.

Taavet anub, et
Issand muudaks
kohtuotsust

Kohtuotsus läks täide:

¹⁸ Ja seitsmendal päeval laps suri. . . .

Kohtuotsus läks täide
täpselt nii nagu Jumal oli
ütelnud

= *paratamatu prohvetearing*

Taaveti selgitus oma vastuse kohta:

¹⁸ Ja seitsmendal päeval laps suri. . . .

^{19^b} siis ta [Taavet] mõistis, et laps oli surnud.

²⁰ Siis Taavet tõusis maast üles,

pesi ja võidis ennast, vahetas riideid ning läks Issanda kotta
ja kummardas; ja kui ta koju tuli, siis küsis ta süüa
ja ta ette pandi leiba ning ta sõi.

²¹ Aga tema sulased ütlesid talle:

„Mis see on, mida sa lapse pärast teed?

Kui ta elas, sa paastusid ja nutsid, aga kui laps on surnud, sa
tõused ja sööd leiba!”

²² Ja ta vastas: „Kui laps alles elas, siis ma paastusin ja nutsin,
sest ma mõtlesin: Kes teab, vahest annab Issand mulle armu
ja laps jääb elama?

²³ Aga nüüd on ta surnud. Mispärast ma peaksin
siis paastuma? Kas ma suudan
teda veel tagasi tuua? . . .

Taavet eeldas, et
prohvetearing võib
olla **sõltuv**

ja aktsepteeris, et see oli
paratamatu prohvetearing

► Mida Jumal *kavatseb* (plaanib):

- Ta viib selle täide *hoolimata* mistahes inimeste vastusest

= *paratamatu
prohveteering*

- Ta võib selle täide viia või mitte, sõltuvalt inimeste vastusest sellele prohveteeringule

= *sõltuv
prohveteering*

♦ Aga ennustavat prohveteeringut peaks alati käsitlema nagu see oleks potentsiaalselt

sõltuv